
NOTAT

Udenrigsministeriet
Nordgruppen

Til: Udenrigspolitisk Nævn J.nr.: 105.I.40.e.4.
CC: Bilag:
Fra: Udenrigsministeriet Dato: 26. marts 2007

Emne: Missilforsvar

Indledning

I august 2004 indgik USA og Danmark/Grønland Igaliku-aftalen. Samtidig imødekom man den amerikanske anmodning fra december 2002 om opgradering af Thule-radaren med henblik på at kunne lade Thule-radaren indgå i det amerikanske missilforsvarssystem. Efterfølgende indgik forsvarsministeren i oktober 2005 en aftale med USA om samarbejde om missilforsvarsteknologi. Aftalen nævner, at såfremt Danmark ønsker det, er USA indstillet på at udstrække missilforsvarsdekning til Danmark, i det omfang udviklingen af det amerikanske missilforsvarssystem tillader det. I givet fald skal der fastlægges nærmere politiske og økonomiske aftaler. De amerikanske ønsker udmeldt i januar 2007 om at indlede forhandlinger med Polen og Tjekkiet om installationer i de to lande, som kan indgå i de amerikanske missilforsvarssystem, har givet missilforsvarsdrøftelserne fornyet opmærksomhed. Der foreligger ingen nye amerikanske henvendelser til Danmark, og der er ingen aktuelle amerikanske planer om at åbne nye drøftelser vedr. Thule-radaren.

Det nationale amerikanske missilforsvar

Det amerikanske missilskjold omfattende interceptor-missiler, luftbårne lasere, sensorer og kommando- og kontrolsystemer udgør et integreret lagdelt missilforsvarssystem, der skal kunne eliminere angribende ballistiske missiler i alle faser af deres bane. Der planlægges efter i afskydningsfasen at anvende en luftbåren laser samt jordbaserede forsvarsmissiler. I mellemfasen vil sø-baserede Standard 3-missiler og jordbaserede forsvarsmissiler skulle anvendes, i slutfasen vil THAAD (Terminal High Altitude Area Defense – et integreret radar, launcher, kommando og kontrol system) og Patriot kunne engageres. Der arbejdes altså med både land-, sø-, og luftbaserede systemer. P.t. er der opstillet 16 interceptorer (Ground Based Interceptors, GBI's) ved Fort Greely, Alaska. Der er planer om i alt 21 interceptorer i 2007. På Vandenberg Air Force Base, Californien er der planer om at opstille én interceptor ekstra ud over de eksisterende to. De opgraderede early-warning radarer i Fylingsdales, UK (forventes at være operativ i løbet af 2007) og i Thule vil også indgå i missilforsvaret, sidstnævnte forventes afsluttet 2009. Derudover er der opstillet en X-band radar på Shariki-basen i Japan.

Hertil kommer ønsket om placering af en X-band radar i Tjekkiet og 10 interceptorer i Polen. Formelle forhandlinger forudses indledt i april 2007. Der stiles mod, at de kan afsluttes inden årets udgang. USA har primært begrundet sit ønske om de europæiske installationer med henvisning til ønsket om at kunne etablere et forsvar mod missiler affyret fra Iran.

Trusselsbilledet har ændret sig. Flere stater har tilegnet sig viden og teknologi til at udvikle masseødelæggelsesvåben og missiler. Uberegnelig adfærd hos nogle af disse stater samt,

potentielt, ikke-statslige aktører gør, at truslen har ændret karakter. Det kan blive et direkte sikkerhedsproblem. Som anført i regeringens redegørelse vedr. missilforsvar fra 2003 imødegås truslen fra missiler og masseødelæggelsesvåben med politiske instrumenter, afskrækkelse og forsvarsmæssige instrumenter. Et missilforsvar vil kunne udgøre et forsvar mod fåtallige missilaffyringer. Samtidig er det forhåbningen, at eksistensen af et missilforsvar på forhånd vil afholde stater fra at erhverve en kapacitet, idet et missilforsvar reelt kan gøre kapaciteten virkningsløs.

Det amerikanske missilforsvarssystem udvikles som udgangspunkt med henblik på at kunne forsvare USA, men USA har fra starten tilkendegivet, at systemet vil kunne udstrækkes til at dække Allierede og øvrige partnere. De påtænkte amerikanske installationer i Polen og Tjekkiet vil kunne medvirke til at tilvejebringe dækning af det meste af Europa.

USA har løbende udtalt, at missilforsvaret ikke er vendt mod Kina eller Rusland. Missilforsvaret vil med det begrænsede antal interceptorer ikke kunne opfange mere end et fåtal missiler. Kinas og Ruslands missilkapacitet er af en sådan størrelse og art, at det amerikanske missilforsvar ikke vil kunne udgøre en effektiv modforanstaltning heroverfor. USA har udvist transparens i forhold til Rusland under hele forløbet – også i fortrolighed – ligesom NATO-Rusland-Rådet er blevet orienteret ved flere lejligheder.

NATO's arbejde med missilforsvar

NATO arbejder på udviklingen af et taktisk missilforsvar (Active Layered Theatre Ballistic Missile Defence – ALTBMD), hvis primære formål er at beskytte deployerede NATO-styrker mod kort- og mellemdistance missiler. En Programme Management Organisation blev etableret i 2005, og i forbindelse med Riga-topmødet undertegnede NATO en kontrakt med industrikonsortiet SAIC, hvis opgave er at udarbejde en overliggende arkitektur til et integreret system indeholdende kommando- og kontrolarrangementer, hvortil nationale missil- og varslingssystemer kan tilkobles. NATO besidder altså ikke et eget, taktisk missilforsvar. Der er afsat 75 mio. Euro over en 6-årig periode, og der sigtes mod, at en indledende del af systemet kan være operationsklart i 2010. Inden for NATO-Rusland Rådet etableredes i 2003 en TMD ad-hoc arbejdsgruppe som samarbejdsforum vedrørende det taktiske missilforsvar.

NATO-topmødet i Prag 2002 besluttede at lancere en missilforsvarsstudie med henblik på at undersøge mulighederne for tillige at opstille et strategisk missilforsvar, der vil kunne beskytte Alliancens territorium, styrker og befolkningscentre imod et begrænset angreb med alle typer af missiler. Rådet har nu godkendt et feasibility studie, der fastslår, at et missilforsvar er teknisk muligt, og Riga-topmødet besluttede, at Alliancen nu skal fortsætte arbejdet med politiske og militære implikationer af et NATO missilforsvar, hvilket også skal omfatte en trusselsanalyse relateret til udviklingen af missiler. Det videre analysearbejde inkluderer også bl.a. økonomi og fælles kommando- og kontrolarrangementer.

I NATO har USA løbende orienteret Rådet om de amerikanske missilforsvarsplaner. Missilforsvar må forventes drøftet på det uformelle udenrigsministermøde i Oslo d. 26.-27. april samt på forsvarsministermødet d. 14.-15. juni. Samtidig fortsætter arbejdet vedrørende NATO's missilforsvar, ligesom drøftelser vedr. forholdet mellem systemerne må forudses.

Udenrigsministeriet